

Door KASPER JANSEN

AMSTERDAM, 20 JUNI. „De muziek van John Tavener is erg eigend voor grote kerken. Het is een soort kathedraal-muziektheater, zijn muziek werkt door de akoestische en ruimtelijke ambiance. Tavener heeft een natuurlijk gevoel voor melodie en voor koor-muziek. Hij 'hoort' wat hij componeert en je kunt het vaak meeneuriën. *The Veil of the Temple* van Tavener, zeven uur muziek op 797 pagina's, vraagt veel van de zangers, die op verschillende plaatsen in de Oude Kerk staan opgesteld. Maar het publiek mag rondlopen en wat eten en drinken.”

Martin Neary leidt zaterdagavond en -nacht in de Oude Kerk in Amsterdam vier koren en zeven solisten in de tot nu toe vierde complete uitvoering van *The Veil of the Temple* (2003) van de Britse componist Sir John Tavener (1944). De acht uur durende nachtwake van schemer tot ochtendgloren, rechtstreeks uitgezonden door Radio 4, luidt de laatste dag in van het Holland Festival, dit jaar gewijd aan het thema 'Hemel en Hel'.

„In 1971, toen ik organist en koorleider was van Winchester Cathedral, vroeg ik Tavener een 'Missa brevis' te componeren voor het driejaarlijkse Cathedral Music Festival. Michael Tippett en Benjamin Britten deden op dat gebied wel iets, maar veel belangrijke componisten voelden er weinig voor religieuze of liturgische muziek te maken. Tavener schreef toen *Little requiem for Father Mala-*

MARTIN NEARY OVER

The Veil of the Temple

Foto Jørgen Krielen

chy (1972), nog onder invloed van Olivier Messiaen, met een prachtig thema van zeven noten dat zich leende voor ingewikkelde voorwaartse en achterwaartse compositorische bewerkingen. Later gaf ik Tavener opdrachten, toen ik werkte in de Westminster Abbey. Hij ging steeds eenvoudiger

schrijven, melodieuzer, zijn oor dicteerde hem meer dan het geroepen.

„Rond 2000 stond Tavener, eerder overgegaan naar de Russische orthodoxie, steeds meer open voor andere godsdiensten. *The Veil of the Temple* is gebaseerd op het evangelie van Johannes en geschreven

voor de Temple Church in Londen: over de dood en de wederopstanding van Christus, gesymboliseerd door het scheuren van het voorhangsel in de tempel van Jeruzalem. Maar Tavener gebruikt ook teksten en muziek uit andere religies: gregoriaans, byzantijns, hindoe, soefi. Dat geeft, los van de theologische betekenis, variatie, zoals met een Turkse fluit en een Tibetaanse hoorn.

„Zelf ben ik een overtuigd christen, maar ik ben meegegaan met de tijd en de wereld. Het is precies wat prins Charles zei: hij zou een verdediger zijn van geloof, niet van hét geloof. Daar is ook Tavener het mee eens. Religies betekenen niets als ze niet beseffen dat ze onderdeel zijn van een groter geheel, dat de hele mensheid omvat.

„*The Veil of the Temple* is een acht-delige cyclus met herhalingen en steeds hoger, vaak etherisch en mystiek alsof de muziek vanuit de stenen van de kerk komt. Maar er is geen reden om in slaap te vallen, er is een opbouw naar een climax, met het grote orgel. De koren gaan dan naar de westkant van de kerk, de wereld in, net als het publiek. Tijd voor een ontbijt.”

The Veil of the Temple van John Tavener door Ned. Kamoroor, Ned. Concertoor, Residentie Kamoroor, Nationaal Kinderoor en solisten o.l.v. Martin Neary. 25/6 22 uur Oude Kerk Amsterdam. Res.: 0900-0191. Live op Radio 4. Cd: 82876661542 BMG RCA Red Seal (2 cd, bekorte versie van wereldpremière olv Stephen Layton)

NRC 20/66/05

Koormarathon is hemelse kwelling

Muziek

The Veil of the Temple, van Sir John Tavener, door het Nederlands Kamerkoor, Nederlands Concertkoor, Residentie Kamerkoor, Nationaal Kinderkoor en Nationaal Jeugdkoor o.l.v. Martin Neary. 25 juni, Oude Kerk, Amsterdam.

Voor een festival dat als motto 'Hemel en Hel' voert, was *The Veil of the Temple* van Sir John Tavener absoluut een toepasselijke afsluiting. De een zal de zeven uur durende koormarathon waarschijnlijk als een hemelse ervaring betitelen, terwijl het voor anderen een martelgang moet zijn geweest. Die anderen – op een enkele professionele observator na – hadden het concert in de Amsterdamse Oude Kerk natuurlijk al lang verlaten toen om vijf uur 's ochtends de deelnemende koren in een lange stoet naar buiten trokken.

Sfeer had het evenement zeker. De kerk was reeds voor aanvang opgesierd met gekleurde spots en waxinelichtjes, en behalve voor stoelen had het Holland Festival ook gezorgd voor comfortabele zitzakken. Voor de inwendige mens waren er muffins en bakken met gratis pepermuntjes, want sommige tradities moet je nu eenmaal in ere houden.

Vele honderden toehoorders luisterden in een stemmig schemerduister naar natuurhoorns, orgeltonen, dreunende slagen op tempelschalen en veel neo-gregoriaanse, neo-byzantijnse en neo-middeleeuwse noten. De festivalgangers was te kennen gegeven dat men niet de hele nacht op zijn plaats hoefde te blijven. De 61-jarige Sir John gaf zelf het goede voorbeeld. Mager als een pilaarheilige, onopvallend getooid met een drie meter lange witte sjaal, kon hij van

tijd tot tijd worden waargenomen, nu eens dreutelend, dan weer leunend tegen een koorhek.

Tavener's magnum opus is gebaseerd op het uitgangspunt dat alle religies gebaseerd zijn op dezelfde kerngedachte. Zijn oecumenische compositie maakt dan ook gebruik van een vijftal talen, waaronder het Grieks en het Sanskriet. Dat neemt niet weg dat het overgrote deel bestaat uit Engelse evangelieteksten, en dat de muziek overgoten is met een weëg muntsausje van Anglicaanse signatuur.

Luid geraas en het ontsteken van een grote kaars markeren elk uur het begin van een nieuwe cyclus. Over de dramaturgie van het werk heeft Tavener zeker nagedacht. Het vervelende is alleen dat hij zijn idioom, dat vooral gebaseerd is op plomp voortschrijdende harmonieën, knullige canons en eindeloos dreinende orgeltonen, na twee uur volledig uitgeput heeft. Het gevolg was dat om middernacht een immens recyclingproces op gang kwam, dat alleen voor luisteraars met een goed ontwikkelde religieknobbel te verdragen moet zijn geweest.

Dat *The Veil of the Temple* nog enigszins overeind bleef, was te danken aan de uitgekende belichting en dramaturgie van festivaldirecteur Pierre Audi, en uiteraard vooral aan de deelnemende koren, die met het Nederlands Kamerkoor voorop een werkelijk bovemenselijk uithoudingsvermogen aan de dag legden, en daarbij heel wat fraaier zongen dan de uitermate wisselvallig kwelende solisten.

Met deze marathon heeft Audi een oude Holland Festival-traditie nieuw leven ingeblazen, en dat is op zichzelf een goede zaak, temeer omdat de Oude Kerk daarvoor bijzonder geschikt is. Maar wat een pech dat in het fraaiste oude gebouw van Amsterdam nu uitgerekend de allerlelijkste nieuwe muziek moest klinken.

Frits van der Waa